

STANDARDI U OBRAZOVANJU I STANDARDI KOMPETENCIJA ZA PROFESIJU NASTAVNIKA I NJIHOVOG PROFESIONALNOG RAZVOJA

Na internet prezentacijama [Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja](#) i [Zavoda za unapređivanje obrazovanja](#) i vaspitanja objavljeni su:

- Standardi u obrazovanju;
- Standardi kompetencija za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja.

Standardi u obrazovanju

Standardi u obrazovanju odnose se na:

- Standarde kvaliteta rada ustanova;
- Standarde postignuća učenika - opšte standarde postignuća.

Standardi kvaliteta rada ustanove

Standardi kvaliteta rada ustanove odnose se na:

1. [Standarde kvaliteta rada obrazovno-vaspitnih ustanova](#)

Standardi su podeljeni u **pet oblasti** i to:

- Školski program i godišnji plan rada;
- Nastava i učenje;
- Obrazovna postignuća učenika;
- Podrška učenicima;
- Etos.

2. [Standarde kvaliteta rada predškolskih ustanova](#)

Standardi su podeljeni u **sedam oblasti** i to:

- Predškolski program, godišnji plan i razvojni plan;
- Vaspitno-obrazovni rad;
- Dečiji razvoj i napredovanje;
- Podrška deci i porodici;
- Etos;
- Organizacija rada i rukovođenje;
- Resursi.

Standardi postignuća učenika - opšti standardi postignuća

U pogledu opštih standarda postignuća učenika usvojeni su:

1. Opšti standardi postignuća u delu opšteobrazovnih predmeta za kraj srednjeg obrazovanja

Opšti standardi postignuća za kraj opšteg srednjeg obrazovanja i srednjeg stručnog obrazovanja u delu opšteobrazovnih predmeta definisani su na osnovu očekivanih kompetencija koje učenici treba da razviju do kraja svog srednjeg obrazovanja. Svi nastavni predmeti, tačnije ceo proces obrazovanja i vaspitanja tokom srednje škole treba da doprinese njihovom razvoju.

One su razvrstane na opšte i međupredmetne kompetencije, za čiji razvoj su u istoj meri "odgovorni" svi pojedinačni predmeti i predmetne kompetencije, koje opisuju specifičan doprinos svakog pojedinačnog predmeta razvoju opštih i međupredmetnih kompetencija.

Standardi su posebno definisani za sledeće predmete: [srpski jezik i književnost](#), [matematika](#), [istorija](#), [geografija](#), [fizika](#), [hemija](#), [biologija](#), [strani jezici](#) (engleski, ruski, francuski i nemački) i opisani na tri nivoa postignuća.

Tri standarda (nivoa postignuća) definisana su za svaku kompetenciju - osnovni, srednji i napredni. Svaki standard (nivo) definiše znanje, veštine i stavove koje učenici treba da poseduju, kao i s kojim izazovima mogu da se nose kako bi ispunili taj standard (nivo). Tri standarda (nivoa) su kumulativna i ugrađena jedan u drugi tako da učenici na naprednom nivou ispunjavaju zahteve sva tri nivoa. Naime, viši standardi sadrže niže standarde, pri čemu takvi viši standardi ne podrazumevaju samo šire znanje, već i dublje razumevanje.

Osnovni standard definiše nivo postignuća u određenim kompetencijama (znanje, veštine i stavovi) koje učenik treba da poseduje kako bi aktivno i produktivno učestvovao u različitim oblastima života (društvenom, privrednom, obrazovnom, porodičnom, ličnom, itd.). Očekuje se da svi učenici koji završe srednje obrazovanje dostignu ovaj nivo.

S obzirom na postojeći kontekst i buduće promene u obrazovanju, osnovni standard je postavljen tako da ga može ostvariti većina učenika trenutno uključenih u srednje obrazovanje. Dostizanje ovog nivoa očekuje se od učenika koji završavaju srednjoškolsko obrazovanje u četvorogodišnjim stručnim i opšteobrazovnim školama.

Srednji standard definiše nivo postignuća u određenim kompetencijama (znanje, veštine i stavovi) koje učenik treba da poseduje kako bi mogao da uspešno nastavi sa fakultetskim obrazovanjem u različitim oblastima. Dostizanja ovog nivoa u nekim nastavnim predmetima očekuje se od učenika koji završavaju srednjoškolsko obrazovanje u četvorogodišnjim stručnim i opšteobrazovnim školama.

Napredni standard definiše nivo postignuća u određenim kompetencijama (znanje, veštine i stavovi) koje učenik treba da poseduje kako bi mogao da uspešno nastavi sa fakultetskim obrazovanjem u oblasti za koju te kompetencije predstavljaju naročito važan uslov. Dostizanje ovog nivoa očekuje se od učenika koji završavaju srednjoškolsko obrazovanje u četvorogodišnjim stručnim i opšteobrazovnim školama u određenim predmetima.

Pošto standardi služe za procenu postignuća učenika u razvoju određenih kompetencija, oni će biti ugrađeni u budući maturalni ispit (opšta matura i stručna matura u delu opšteobrazovnih predmeta), a dostizanje određenog nivoa standarda iz određenih predmeta biće povezano sa izdavanjem javne isprave o položenoj maturi i mogućnošću upisa na određene fakultete.

2. Opšti standardi postignuća u delu opšteobrazovnih predmeta za kraj srednjeg obrazovanja - Priručnici za nastavnike

Standardi su posebno definisani za sledeće predmete:

- [Srpski jezik i književnost](#)
- [Matematika](#)
- [Geografija](#)
- [Fizika](#)
- [Hemija](#)
- [Biologija](#)
- [Strani jezik.](#)

3. Opšti standardi postignuća za osnovno obrazovanje odraslih

Standardi su posebno definisani za sledeće predmete:

- [Geografija](#)
- [Hemija](#)

- [Biologija](#)
- [Osnovne životne veštine](#)
- [Istorija](#)
- [Matematika - I ciklus](#)
- [Matematika - III ciklus](#)
- [Engleski jezik](#)
- [Odgovorno življenje](#)
- [Preduzetništvo](#)
- [Srpski jezik - I ciklus](#)
- [Srpski jezik - III ciklus](#)
- [Primenjene prirodne nauke](#)
- [Fizika](#)
- [Digitalna pismenost.](#)

4. Standardi postignuća - obrazovni standardi za kraj prvog ciklusa obaveznog obrazovanja i vaspitanja

Nacionalni prosvetni savet usvojio je dokument Standardi postignuća - obrazovni standardi za kraj prvog ciklusa obaveznog obrazovanja i vaspitanja za predmete:

- [Srpski jezik](#)
- [Matematika](#)
- [Priroda i društvo.](#)

5. Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja

Obrazovni standardi formulisani su za deset nastavnih predmeta:

- [Srpski jezik](#)
- [Matematika](#)
- [Biologija](#)

- [Geografija](#)
- [Istorija](#)
- [Fizika](#)
- [Hemija](#)
- [Likovna kultura](#)
- [Muzička kultura](#)
- [Fizičko vaspitanje](#)

Standardi kompetencija za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja

Nastavničke kompetencije su kapacitet pojedinca koji se iskazuje u vršenju složenih aktivnosti u obrazovno-vaspitnom radu. Kompetencije predstavljaju skup potrebnih znanja, veština i vrednosnih stavova nastavnika. Centralnu ulogu u unapređivanju obrazovanja i vaspitanja imaju nastavnici jer oni neposredno utiču na učenje i razvoj učenika.

Nastavničke kompetencije su kapacitet pojedinca koji se iskazuje u vršenju složenih aktivnosti u obrazovno-vaspitnom radu. Kompetencije predstavljaju skup potrebnih znanja, veština i vrednosnih stavova nastavnika. Centralnu ulogu u unapređivanju obrazovanja i vaspitanja imaju nastavnici jer oni neposredno utiču na učenje i razvoj učenika.

Nastavničke kompetencije određuju se u odnosu na ciljeve i ishode učenja i treba da obezbede profesionalne standarde o tome kakvo se poučavanje smatra uspešnim.

Odnose se na kompetencije za:

- [Nastavnu oblast, predmet i metodiku nastave;](#)
- [Poučavanje i učenje;](#)
- [Podršku razvoju ličnosti učenika;](#)
- [Komunikaciju i saradnju.](#)

Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 - autentično tumačenje, 68/2015 i 62/2016 - odluka US) propisane su mere za unapređivanje kvaliteta nastave i postavljeni su ciljevi i opšti ishodi u skladu sa vizijom obrazovanja i vaspitanja kao osnove "*društva zasnovanog na znanju*". U definisanim ciljevima i ishodima obrazovanja i vaspitanja učenika naglasak je stavljen na opšte kompetencije i razvoj specifičnih znanja i veština za život u savremenom društvu.

Stoga je **uloga nastavnika višestruka, jer treba da:**

- Razvija ključne kompetencije kod učenika koje ih osposobljavaju za život i rad i na taj način im pruža osnovu za dalje učenje;
- Pruža dodatnu podršku učenicima iz osetljivih društvenih grupa, talentovanim učenicima i učenicima sa teškoćama u razvoju, da ostvare obrazovne i vaspitne potencijale u skladu sa sopstvenim mogućnostima.

Da bi doprineo efikasnosti i jednakim pravima i dostupnosti školovanja svih učenika, nastavnik treba da ima i kompetencije koje se odnose na prevenciju nasilja u školama, motivaciju učenika za učenje, izgradnju tolerancije, sprečavanje diskriminacije i drugo.

Ovaj dokument, koji predstavlja smernice zaposlenim i institucijama, **treba da bude oslonac za:**

- Samoprocenu i ličnu orijentaciju nastavnika u okviru planiranja sopstvenog profesionalnog razvoja;
- Kreiranje plana stručnog usavršavanja na nivou obrazovno-vaspitnih ustanova;
- Unapređivanje prakse profesionalnog razvoja nastavnika od inicijalnog obrazovanja, uvođenja u posao, licenciranja, stručnog usavršavanja, napredovanja u zvanja, praćenja i vrednovanja rada nastavnika, kao i definisanja nacionalnih prioriteta.

Nastavnik treba da:

- Poznaje sistem obrazovanja i vaspitanja, principe i ciljeve, ishode i standarde obrazovanja i vaspitanja;
- Poznaje i primenjuje zakonsku regulativu u obrazovanju i vaspitanju, strateška dokumenta i relevantna međunarodna dokumenta;
- Razume socijalni kontekst obrazovanja i škole i aktivno doprinosi multikulturalnom i inkluzivnom pristupu obrazovanju;
- Doprinosi održivom razvoju i podstiče zdrave stilove života;
- Izražava se usmeno i pismeno u skladu sa pravilima srpskog jezika i jezika na kojem izvodi nastavu, radi na bogaćenju svoje jezičke kulture i jezičke kulture učenika;
- Primenjuje informaciono-komunikacione tehnologije;
- Usklađuje svoju praksu sa inovacijama u obrazovanju i vaspitanju;
- Svoju profesionalnu delatnost analizira, procenjuje, menja i usavršava, koristeći i informacije koje dobija samovrednovanjem i eksternim vrednovanjem;

- Poštuje univerzalne ljudske i nacionalne vrednosti i podstiče učenike da ih usvoje, podržavajući međusobno razumevanje i poštovanje, toleranciju, uvažavanje različitosti, saradnju i druženje;
- Ličnim primerom deluje na formiranje sistema vrednosti i razvoj pozitivnih osobina učenika;
- Razume značaj celoživotnog učenja, kontinuirano se profesionalno usavršava, inovira i unapređuje svoj rad;
- Služi se bar jednim stranim jezikom.